

Wanneer stappen we uit de prehistorie van de democratie?

Er zijn genoeg alarmsignalen die ons aanzetten om het democratisch model een andere wenk te geven. Door de technologische vooruitgang zijn betere modellen mogelijk. De auteur van dit artikel stelt er een voor: de gedelegeerde democratie. Die combineert de voordelen van de klassieke representatieve democratie met die van de directe democratie. Ze respecteert de plaats van de partijen, maar beperkt de overdreven macht ervan. De burger kan kiezen tussen de klassieke verkiezingen in het stembokje of de toekenning van een herroepbare volmacht die op naam van een parlementslid is opgesteld.

Kloof tussen de burger en de politiek

Sinds jaren groeit de kloof tussen de burger en de politiek. Er zijn blijkbaar crisissen nodig alvorens de beleidsmakers ermee instemmen om zich in vraag te stellen; wanneer bijvoorbeeld de zogenaamde extremistische partijen hun populariteit exponentieel zien toenemen. Welke ramp is er nodig alvorens het parlement tot andere inzichten komt? In de jaren 30 besefte iedereen dat de opkomst van het nazisme een gevaar was voor de vrede en de democratie, maar hoeveel beleidsmakers waren bereid om er de conclusies uit te trekken?

Het beetje macht van de kiezer, namelijk die om zijn voorkeur voor kandidaten te uiten, wordt door [de overdracht van lijststemmen](#) geneutraliseerd. Dat lees je in ons artikel over dat onderwerp.

De heer Yves Leterme merkt tijdens zijn conferentie van 21 november 2016 aan de ULB op dat het model van de democratie in ons land niet meer met de moderne mentaliteit overeenstemt. “We treden de problemen van de 21ste eeuw tegemoet met procedures van de 20ste eeuw in een ideologisch kader van de 19de eeuw.”

Eigenlijk zouden we moeten zeggen dat sommige procedures dateren uit de 20ste eeuw ... voor Christus. Toen waren we al in staat om fysiek een vergadering te houden en de opgeheven handen te tellen. Wanneer zullen we de digitale technologieën ook echt ten dienste van de democratie inzetten?

De gedelegeerde democratie in 10 punten

Vaak stellen we de representatieve democratie tegenover de directe democratie. Er bestaat nochtans een oplossing die de voordelen van die twee zogenaamd antagonistische modellen combineert. Die noemen we de gedelegeerde democratie.

- 1) De burger-stemmer kiest tussen (A) de toekenning van een op naam opgestelde volmacht (zie nummer 2) of (B) de klassieke, anonieme stem. Zoals momenteel al het geval is, worden er verkiezingen georganiseerd voor de burgers die liever in het stembokje stemmen.

Stem (B) betekent een onherroepelijke volmacht tot de volgende verkiezingen ten gunste van de partij of de kandidaat van zijn keuze. De kiezer kan voor meerdere partijen en/of kandidaten stemmen of zijn stem verdelen. In dat geval krijgen de partijen en/of kandidaten elk een deel van de volmacht.

- 2) Het verkiezingsproces maakt ruimschoots gebruik van de digitale technologieën om het register betreffende de volmachten te beheren.

Vergeleken met de technologieën om bijvoorbeeld bankrekeningen te beheren, is het systeem dat hier vereist is veel eenvoudiger.

- 3) Iedere stemgerechtigde burger kan zich in het parlement door iedere andere burgerkandidaat laten vertegenwoordigen. Bij stemming (A) geeft de kiezer de volmacht aan een (enkele) kandidaat en kan hij die volmacht op ieder moment intrekken om ze aan een andere kandidaat over te dragen.

Dankzij [De Politieke Atlas](#) van WeCitizens (en andere gelijkaardige initiatieven) kunnen kandidaten zichzelf kenbaar maken en hun standpunten publiceren over politieke kwesties die de burgers aanbelangen. Met de [Kieswijzer](#) en de functie 'geavanceerde opzoeking' van de Politieke Atlas vindt de burger-stemmer gemakkelijk de kandidaten met wie hij de grootste politieke affiniteit heeft.

- 4) Een kandidaat kan pas aan de stemming in het parlement deelnemen en een parlementaire bezoldiging behalen vanaf het ogenblik dat hij een minimaal aantal volmachten op zijn naam heeft staan.

Om de toegang tot het beroep te vergemakkelijken, zou de drempel de eerste jaren verlaagd kunnen worden. De intrede in (of de uittreding uit) het parlement moet niet noodzakelijkerwijze tijdens de periodieke verkiezingen gebeuren. Het aantal parlamentsleden mag altijd evolueren.

- 5) Een kandidaat mag zijn volmachten aan een andere kandidaat overdragen. De kiezer die systeem (A) heeft gekozen, wordt van de overdracht op de hoogte gebracht.

Door die overdrachten is de hergroepering mogelijk van volmachten van kandidaten die de kiesdrempel niet halen.

Het is verboden om zich voor de overdracht te laten betalen, maar de overdrager kan de terugbetaling van de kosten van de verkiezingscampagne verzoeken binnen de beperkingen voorgeschreven in de wet.

- 6) In het parlement is het gewicht van ieder parlamentslid evenredig met het aantal volmachten op zijn naam. Bij afwezigheid kan het parlamentslid een volmacht geven om in zijn naam te stemmen.

- 7) De parlamentsleden zijn vrij om al dan niet tot een partij toe te treden.

De mogelijkheid om in het parlement te treden zonder van partijen afhankelijk te zijn, verandert de verhouding tussen het parlamentslid en de partij. De parlamentsleden zijn geen eenvoudige uitvoerders meer van beslissingen die hun partij heeft genomen. De partijen kunnen zich onder andere onderscheiden door de stemdiscipline die ze hun leden opleggen, de ethische code enz.

- 8) Kieskringen bestaan niet meer.

De wet bepaalt wie het recht heeft om te stemmen. Zo kunnen bijvoorbeeld alleen inwoners van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor het Brussels Parlement stemmen.

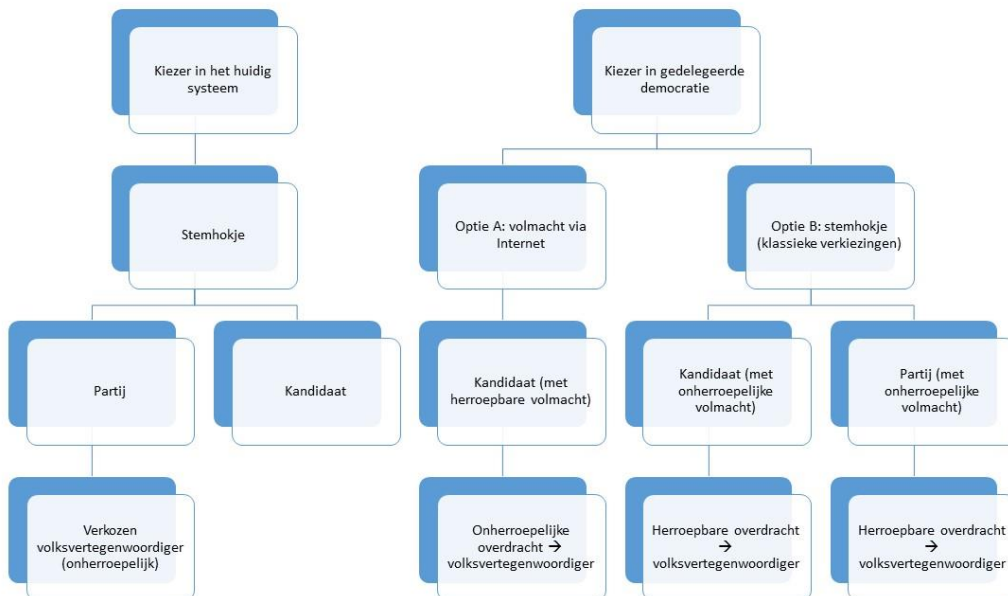
De partijen kunnen meerdere gewestelijke lijsten indienen; een lijst per provincie bijvoorbeeld. Een kiezer kan wel voor gelijk welke kandidaat op eender welke gewestelijke lijst stemmen.

Dat betekent minder ingewikkelde berekeningen (zoals de Methode-D'Hondt) om de stemmen van eenzelfde partij van de ene kieskring naar de andere over te dragen.

- 9) De partij draagt de gekregen anonieme volmachten (B) over aan een of meerdere parlementsleden, naargelang van de regels die hij beslist. Die overdracht is op naam opgesteld en herroepbaar.
- 10) De vorming van de regering vereist een gewone meerderheid in het parlement. Daarentegen vereist de herroeping van de regering een bijzondere meerderheid van twee derde van het parlement.

Dat draagt bij tot een sterke macht die in staat is om coherente beslissingen te nemen, ook al zijn die impopulair.

Vergelijking met de klassieke representatieve democratie

De gedelegeerde democratie behoudt de voordelen van de representatieve democratie. Het parlement bestaat uit beroepspolitici die de tijd hebben om de parlementaire werkzaamheden op te volgen en met meer onderscheidingsvermogen complexe vragen te beoordelen. De parlementsleden verenigen zich per partij. Dat maakt het gemakkelijker om tot een meerderheid te komen om de regering aan te stellen.

Partitocratie

De gedelegeerde democratie biedt een zekere bescherming tegen de partitocratie. Aan de basis van de buitensporige macht van de partijen ligt het feit dat niemand een politieke loopbaan kan uitbouwen zonder zich aan de autoriteit van een partij te onderwerpen. De partijen hebben het (beetje) gezag van de burger gegrepen. Zij beslissen wie in aanmerking komt en voor het parlement verkiesbaar is. Ze werken iedere vorm van deliberatieve participatie van de burger in de politieke beslissingen tegen.

In de gedelegeerde democratie mogen kandidaten volmachten inzamelen en die aan een persoon naar keuze overdragen zodat een van hen tot het parlement kan toetreden. Daarom wordt het realistisch om tot het parlement toe te treden zonder de steun van een partij.

Vergelijking met de directe democratie

De voorgestelde oplossing behoudt het belangrijkste voordeel van de directe democratie. De stem van de burger (A) kan namelijk niet worden gebruikt om het tegendeel te stemmen van wat hij wil.

Dus wanneer we morgen omtrent een onderwerp stemmen dat me nauw aan het hart ligt, terwijl mijn vertegenwoordiger mijn standpunt niet verdedigt, dan ontnem ik hem zijn volmacht en geef ik die aan een ander parlementslid.

Die permanente macht van de burger (die voor A heeft geopteerd) kan het politieke landschap activeren. Tegenwoordig zijn de burgers er zich van bewust dat ze nagenoeg geen macht hebben, wat ze onverschillig maakt. Zodra ze het wetgevend proces kunnen beïnvloeden, zal de burgerlijke maatschappij gemotiveerd zijn om druk uit te oefenen. De kiezer zal door de burgerbewegingen van zijn keuze geappelleerd worden wanneer interventie nodig is.

Vergelijking met de vloeiende democratie

De vloeiende democratie waar de piratenpartijen voorstander van zijn, is het model dat het meeste lijkt op het model dat we hier aanprijzen. De vloeiende democratie is complexer daar ze het mogelijk maakt een vertegenwoordiger per domein aan te wijzen: dus iemand voor de fiscaliteit, iemand anders voor de duurzame ontwikkeling enz. Ze bepaalt geen drempel om tot het parlement toe te treden. De vloeiende democratie wordt instabiliteit verweten omdat de directe democratie onder invloed van emotionele campagnes tot incoherente beslissingen zou leiden. Met verschillende afgevaardigden voor uiteenlopende politieke zaken wordt het soms onmogelijk om beslissingen binnen een integrale visie te nemen. De gedelegeerde democratie verhelpt dat met de 'filter' van de afgevaardigde, die beroepspoliticus is.

Jean-Paul Pinon, 14 februari 2017